

Vývoj měny a cedulové správy v Protektorátu.

Dalekosáhlé státoprávně-politické a hospodářské změny, jež postihly v prvních měsících roku 1939 svaz autonomních území bývalé Česko-slovenské republiky a později i jednotlivé její osamostatněné části, promítly se živými změnami v oboru konstituce měny, měnové správy a ve funkci cedulové banky jak ve vnějším, tak i ve vnitřním oboru její působnosti. Těmito změnami vznikla ovšem řada problémů teoretické i praktické povahy a je nyní účelné, když se získal od těchto událostí určitý odstup, osvětliti zvláště ony z nich, jež mohou míti zvláštní důležitost pro příští hospodářský vývoj území Protektorátu.

U s k u t e č n ě n ě z m ě n y.

Budiž zaznamenána nejprve historická posloupnost těchto změn:

1. Z říjnové státoprávní změny bývalé Československé republiky ve svaz federálních autonomních celků bylo třeba vyvoditi některé nutné závěry rázu spíše formálního jako v oboru měnové správy, tak i co do administrace cedulové banky. Stalo se tak z důvodů technických až koncem ledna 1939, a to vládním nařízením ze dne 27. ledna 1939, č. 16 Sb. z. a n. I.

Až dotud bylo česko-slovenské zákonné platidlo označováno ve smyslu § 5 zákona č. 187/1919 Sb. z. a n. jako koruna československá, ve zkratce Kč. Federalisace státu vyžadovala i určitou formální úpravu tohoto označení, a by i z ní v y n i k l a s t á t o p r á v n í z m ě n a, k níž došlo v říjnu m. r. Stalo se tak přeměnou v označení měnové jednotky na K (koruny).

Týmž vládním nařízením upraveny byly též některé administrativní poměry u pražské cedulové banky, aby se sjednalo zástupcům Slovenska patřící zastoupení ve správních orgánech banky. Bankovní rada byla rozšířena o 1 člena voleného a 1 člena jmenovaného. Funkční doba volených bankovních radů prodloužena byla o 1 rok. Funkce dosavadního kooptovaného člena bankovní rady, za těchto předpokladů bezúčelná, byla zrušena. Místo dosavadního jednoho náměstka guvernéra Národní banky Československé byli stanoveni náměstkové dva. Též revidující výbor byl rozšířen o jednoho člena. Vládnímu komisaři byli přiděleni k ruce místo dosavadního jednoho zástupce zástupci dva.

2. O s a m o s t a t n ě n í m S l o v e n s k a dne 13. března 1939 a Podkarpatské Rusi rozdělila se měnová suverenita bývalé Československé republiky na tři s a m o s t a t n ě m ě n o v ě o b l a s t i.

Ú z e m í P o d k a r p a t s k é R u s i bylo ovšem měnově samostatné jen krátkou dobu, poněvadž v následujících dnech bylo obsazeno maďarským vojskem; oběživo obíhající na tomto území bylo vyměněno za maďarské pengő v témž poměru, jako tomu bylo při směně čsl. oběživa za postupu slovenského a podkarpatského území po mnichovských rozhodnutích Maďarsku.

Ú z e m í s a m o s t a t n ě h o S l o v e n s k a bylo spojeno právně až do 6. dubna 1939 měnovou unií sui generis s Protektorátem; platidla bývalé Česko-slovenské republiky zůstala totiž ještě ve výlučné platnosti na tomto území. Ovšem již 13. března byla zřízena na histo-

rických hranicích moravsko-slovenských celní, finanční i devisová kontrola pro vzájemné převody platů, takže volný pohyb peněz a kapitálů tím neb oním směrem byl postaven pod hraniční dozor. K vydání slovenského měnového zákona došlo pak až slovenským vládním nařízením ze dne 4. dubna 1939 č. 45 Slovenského zákoníku. Měnovou jednotkou slovenského státu byla stanovena *slovenská koruna*, ve zkratce Ks, dělitelná na 100 haléřů. Stala se na slovenském území zákonným platidlem vedle zlatých mincí, jež slovenský stát event. ještě vydá. Při ražbě zlatých mincí i pro měnový obsah slovenské koruny byl slovenským státem volen též poměr ke zlatu, jako tomu bylo dosud v bývalé Česko-slovenské republice, t. j. 31.21 mg ryzího zlata za 1 korunu. Zákonným platidlem byly na Slovensku stanoveny též (dosavadní) drobné mince znějící na 20, 10, 5 a 1 Ks s dalším poddělením na 50, 20, 10 a 5 haléřů.

Mincovní kontingent byl pro Slovensko stanoven na 200 Ks na jednoho obyvatele. Porovnáme-li tento kontingent s kontingentem dotud platným na celém území bývalé republiky (300 K na hlavu, počínajíc 50 K a níže), zdálo by se, že Slovensko snížilo tento kontingent proti původnímu stavu. V praxi ovšem obíhalo na území celé Česko-slovenské republiky v týchž platidlech, jež Slovensko deklarovalo jako drobné mince, je nom 124.63 K na hlavu, takže slovenské finanční správě dostává se tu možnost další skutečné platidlové emise. Poměr mezi K a Ks byl § 8 citovaného slovenského vlád. nařízení stanoven jako 1:1.

Tím zachována byla v určitém smyslu i nadále jakási pomyslná měnová unie mezi oběma dříve sdruženými autonomními celky, čemuž odpovídá také po věcné stránce téměř úplná jednotnost v poměru hospodářských čísel v obou územích.

Slovenským vládním nařízením č. 44 ze dne 4. dubna 1939 Slovenského zákoníku byla konstituována též *Slovenská Národní banka* (z instituce slovenských filiálek pražské Národní banky). Její struktura se velmi podobá cedulové bance dřívějšího Česko-slovenska, resp. nynějšího území Protektorátu. Pouze v některých věcných předpisech učiněny byly změny, které vyhovovaly speciálním poměrům na Slovensku. Tak bylo umožněno zvláštním zákonem pověřiti banku dozorem nad všemi bankami, spořitelny a jinými peněžními ústavami na Slovensku; v § 5 nařízení bylo jí umožněno kupovati a prodávati dluhopisy státu, obcí, zástavní listy tuzemských úvěrních ústavů veřejnoprávních nebo podléhajících státnímu doзору do limitované výše vlastního majetku, t. j. základního kapitálu a pravých rezerv. V § 9 obdržela banka oprávnění poskytovat státu úvěr na běžný účet a nebo formou pokladničních poukázek koupených na trhu, pokud jsou splatné do tří měsíců, nejvýše však do 25% svých aktiv způsobilých cedulového krytí. Při tom úvěr na běžný účet až do výše 100 mil. Ks byl by bezúročný a slovenský stát by platil úrok ve výši eskontní sazby jen z částky, která by převyšovala těchto 100 mil. Ks. Základní kapitál banky byl stanoven na 100 mil. Ks, rozdělených na akcie po 1000 Ks, znějící na jméno. Hlasovací právo bylo přiznáno každým 10.000 Ks nominale akciového kapitálu.

Na území Protektorátu byla upravena zákonná působnost Národní banky v Praze vládním nařízením ze dne 31. března 1939 č. 96 Sb. z. a n. Tímto vládním nařízením omezena byla působnost Národní banky Česko-Slovenské s právní účinností ode dne 13. března 1939 včetně pouze na území Protektorátu Čechy a Morava a firma banky byla změněna na „Národní banka pro Čechy a Moravu v Praze“.

3. Z doby po postupu částí území bývalé Československé republiky okupačním mocnostem podle mnichovských rozhodnutí byla otevřena otázka vyúčtování oběživa (bankovek, státovek i drobných peněz), které tyto mocnosti v postoupeném území vyměnily za vlastní platidla a z nichž jim vznikl tedy titul k vyúčtování s cedulovou bankou pražskou. Tato otázka byla předmětem četných jednání, která vedla ze zmocnění svých vlád přímo cedulová banka pražská s příslušnými bankami států okupačních. K účetnímu vykázání tohoto proúčtování ve styku mezi býv. Česko-Slovenskem a Německou říší došlo ve výkaze Národní banky v Praze ze dne 15. března 1939, a to číslicí převzatého bankovkového oběhu v Sudetech 1.250.2 mil. K, o niž se snížil vykázaný oběh bankovek cedulové banky v Protektorátu k témuž datu. V aktivech banky byl současně vyúčtován poukaz části zásoby zlata a pohledávek v cizině na Říšskou banku v Berlíně jako podíl tohoto proúčtování. Vyúčtování oběhu státovek 100 K a oběhu drobných mincí událo se již předtím zvláštním dojednáním obou státních finančních správ.

4. Pronikavá změna ve vývoji měnové správy na území Čech a země Moravskoslezské nastala obsazením území historických zemí říšskoněmeckými vojenskými útvary dne 15. března 1939 a výnosem Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o zřízení Protektorátu. S měnového hlediska jest tu směrodatným zejména článek 10. výnosu, který určuje, že zákonným platidlem na území Protektorátu stává se říšská marka a vedle ní až na další korruna. Poměr obou měn měla určití říšská vláda. Stalo se tak již v prvním dnu obsazení přechodně nařízením vojenských okupačních úřadů, a to v poměru 1 RM : 10 K; v následujících dnech nařízením uveřejněným v německém říšském zákoníku ze dne 23. března 1939 č. 53 byl tento poměr stanoven definitivně s účinností od 22. března 1939.

5. Měnově technicky jest se zmíniti ještě o opatřeních, jež byla podniknuta některými zahraničními státy proti zásobám zlata a devis Národní banky, resp. občanů Protektorátu (Spojenými státy americkými, Velkou Británií, Francií a Švýcarskem), jimiž byla omezena zčásti dispozice těmito hodnotami.

V provádění výnosu říšského kancléře došlo konečně též k podřízení měnové správy Protektorátu ústřední měnové správě v Berlíně.

Poměr k Říši.

Rozšíření měnové svrchovanosti říšskoněmecké na území Protektorátu jest z výše uvedeného shledání měnových událostí z posledních měsíců tak důležité, že je třeba blíže přihlídnouti k jeho obsahu i jeho některým důsledkům.

Říšská marka stala se zákonným platidlem i na území Protektorátu a vedle ní zůstala místním protektorátním platidlem dosavadní měna korunová. Byla tedy touto konstrukcí vytvořena jakási neúplná měnová unie, jejíž charakteristickým rysem jest, že na území Protektorátu jest zaručena směnitelnost i zákonná oběživost říšské marky i korunových platidel protektorátních, kdežto obráceně na území Říše tomu tak není.

V praktických účincích zůstalo protektorátní území vůči Německé říši i Německá říše vůči protektorátnímu území jakýmsi druhem devisové ciziny, neboť devisově platební řízení mezi oběma územními celky trvá nadále i vzájemný převod markových platidel v cestovním ruchu není zcela uvolněn. V prvních dnech obsazení dokonce byl tento platební styk přechodně přerušen, později byl uveden opět v účinnost jak pro vzájemný cestovní ruch, tak i pro převody úhrad v zúčtovacím styku, při čemž v tomto případě byl stanoven dosavadní clearingový kurs mezi protektorátním územím a Německou říší za směrodatný pro úhrady do 22. března 1939, nadále pak byl tento kurs upraven v poměr 1:10.

Měnová úprava Protektorátu vůči Německé říši i vůči dřívější devisové cizině je specificum sui generis a je sama o sobě problémem teoreticky obtížným. Jest si totiž uvědomiti, že mezi hospodářským územím Německé říše a územím Protektorátu jest mnoho odlišných znaků. Území Protektorátu jest jinak hospodářsko-politicky organizováno, což působilo odlišně na vývoj hospodářských vztahů, zejména ve styku vůči zahraničí. Tato odlišná struktura vyúsťuje tu ve značnou závislost protektorátního území na vývozu, jež jest daleko větší (třikrát) než táž závislost území velké Německé říše. Vyplývá to názorně i z tohoto přehledu:

Účast vývozu resp. dovozu na národním důchodu.

I. Leta vrcholu poslední konjunktury (1927-8).*)

	Z národní výroby připadlo na	
	dovoz	vývoz
Německo	25%	23%
Československo	28%	30%

II. Stav nyní: Národní důchod a poměr dovozu a vývozu (v miliardách národní měny):

	Rok	národní důchod	dovoz	v % z národ- ního důchodu	vývoz	v % z národ- ního důchodu
Německo	1938	108	6.05	5.6%	5.62	5.2%
Býv. ČS.	1937	66.7	10.96	16.4%	11.97	17.9%

I před nástupem světové hospodářské krise i v posledních letech účastnilo se, jak patrně, vývozní hospodářství v Protektorátu daleko větší měrou na národní produkci, než tomu bylo

*) Podle Wirtschaftskraft der Welt, Dresdnerbank.

v Německé říši. Toto hledisko je i nyní směrodatné pro měnové poměry v Protektorátu, má-li hospodářský přínos Protektorátu do Německé říše býti neoslaben v neprospěch jeho schopnosti vývozu a jeho devisové bilance. Zvláštní problematikou mezi oběma těmito hospodářskými celky je

problém cenový.

Cenová úroveň v Říši odpovídá potřebám vnitřního hospodářství Říše a není tak nutně vázána s cenovým vývojem mezinárodním, jako tomu je v Protektorátu. Pro udržení hospodářské vývozní aktivity Protektorátu jest však tato otázka nesmírně důležitá. Proto pražské kursy cizích devis zůstaly i po měnové markové úpravě na úrovni dosavadních záznamů, t. j. že měnovým poměrem marky a koruny 1:10 normován byl pouze vnitřní platební styk mezi Protektorátem a Německou říší, kdežto v zahraničním styku zůstala česká koruna na stejné paritě s mezinárodním záznámem volné marky jako dříve. V zájmu obou hospodářských celků jest i nadále, aby cenový spád mezi oběma celky byl udržen; to vyžaduje, aby byla udržována mezi územím Protektorátu a Německou říší v určitém rozsahu celní, finanční a devisová hranice jako dosud, jak se také skutečně děje.

Pro propočet české koruny na marku bylo prakticky možno použití velkého počtu kursů, podle toho, s jakého hlediska měl býti nově volený kurs vytvořen a jaké účely měl sledovati. Mohlo se tak státi buď použitím úředního kursu mezi volnou korunou a volnou markou, t. j. přibližně v poměru 11.48 K za 1 marku. Byl by to ovšem kurs nesnadný pro vzájemnou směnu měn obou zemí, a proto byla volena nejbližší lehce přepočitatelná možnost poměrem 1:10.

Mezi oběma národními hospodářstvími jest však poměr vnitřních cenových hladin jiný, než by odpovídalo tomuto poměru a podle cenových indexů, mezdních úrovní a pod. by byl dán zhruba kurs 6.50 K za 1 RM. Kdyby byl býval však vzat za přepočítací poměr tento druhý extrémní kurs, bylo by sice okamžitě provedeno vyrovnání obou vnitřních cenových hladin, ale o rozdíl mezi kursem 11.48 a 6.50 automaticky by byla zvýšena cenová nesoutěživost protektorátního zboží na zahraničních trzích, tedy podlomena možnost získávání devis k nákupům zboží z ciziny a nepříznivě ovlivněn též vývoj tuzemské životní míry.

Je patrné, že volbou kursu 1:10 pochopily říšskoněmecké hospodářské úřady specifické hospodářské poměry Protektorátu, jeho odlišnou cenovou strukturu proti Německé říši, jeho vyšší závislost na vývozu a jeho odlišné hospodářské celkové složení, neboť přidržely se kursu, který poměrně lépe je s to s měnového hlediska udržeti schopnost exportu. Z volby je též patrné, že hospodářským kruhům říšským záleží na tom, aby hospodářská kapacita Protektorátu byla státoprávní změnou pokud možno nejméně ovlivněna.

Pro cedulovou banku vyplývá z březnové státoprávní i měnové změny rovněž řada závažných problémů.

Nutnost zachovati protektorátní měnu

jako místní měnu říšské úřady uznávají, ježto v samotném výnosu Vůdce a říšského kancléře bylo na tuto okolnost pamatováno. Svědčí pro to ostatně i řada hospodářských příčin. Předně oběh korunového oběživa v Protektorátu odpovídá soustavě hospodářských čísel v Protektorátu, jež je obyvatelstvu vžita jak při výrobních kalkulacích, tak i při jeho spotřebních úvahách. Kdyby došlo k přeměně hospodářských čísel, dosud vyjádřených v korunách, na čísla vyjádřená v markách, jest třeba uvážiti, že třeba se jedná o změnu optickou, mohlo by mezi obyvatelstvem dojíti k určité cenové poruše tendencí po zdražování a k určitému vnitřnímu neklidu, který není žádoucí.

Rovněž tak korunová měna jako měna s nižším dělením kupní síly je lépe s to postihnouti i drobnější díly hospodářských hodnot a jest důvodná obava, že by při změně korunového oběživa na markové došlo i k vnitřnímu zdražování cenovým zaokrouhlováním na nejbližší vyšší jednotku markovou.

Pro ponechání korunové měny svědčí dále též zřetele psychologického ohledu na peněžní a kapitálový trh a potřeba chrániti tvorbu úspor, již hospodářství Protektorátu zejména nyní potřebuje.

Při kalkulaci ve výrobě je korunová měnová soustava vžitá a kalkulace v korunách má též určité zřetele při vývozních propočtech.

Konečně i neznalost německého jazyka v širších vrstvách obyvatelstva Protektorátu byla by určitým činitelem neklidu, kdyby platidla na území Protektorátu byla výlučně marková, vyba-vená textem v jazyku širšímu obyvatelstvu nepřístupným.

Z různosti hospodářského, politického i měnového složení poměrů v Protektorátu vůči Říši vyplývá též potřeba existence zvláštní měnové správy v tomto území, jak v oboru úvěrovém, tak i v oboru devisové péče. Tím je dána i potřeba existence protektorátní cedulové banky (která by pracovala ovšem v celkovém rámci berlínského měnového ústředí) tak, aby mohla lépe vystihnouti a postihovati odlišné poměry v Protektorátu, jimž je blíže nejen geograficky, ale i vývojově.

Příkladů pro obdobné členění cedulové správy na více emisních bank jest ostatně velmi mnoho nejenom v historii, ale i v nynější době. Je tomu tak zejména tam, kde území státu je obsáhlé a i vnitřně se člení hospodářsky tak, že jedno ústředí nemůže je dobře ovládnouti a že tedy je decentralisace na místě.

Je známo, že v Říši až do posledních let působily 4 místní cedulové banky: pro Badensko, Bavorsko, Sasko a Württembersko. Bankovky těchto soukromých bank byly staženy z oběhu teprve v prosinci 1937.

V Anglii udržely si až dodnes právo vydávati bankovky některé soukromé ústavy ve Skotsku a v Irsku.

V Itálii požívaly až do roku 1926 emisního oprávnění vedle Italské banky též Banco di Napoli a Banco di Sicilia.

Zvláštním příkladem obdobného členění cedulové správy je známý systém měnové správy ve Spojených státech amerických s dvanácti samostatně řízenými cedulovými ústavami.

V soustavách koloniálních, protektorátních a pod. jest samostatnost cedulové správy zjevem i dnes obvyklým.

Z nejnovějšího vývoje jest uvést cedulovou banku zřízenou Japonci pro Mandžusko a dále novou cedulovou banku zřízenou za japonské okupace v Číně.

Z těchto několika případů je patrné, že udržování většího počtu cedulových bank jest dáno důvody hospodářsko-politickými, historickými nebo psychologickými a že za časté není technicky ani možno, aby jedna cedulová banka ústředně zvládla shlediska devisového, úvěrového i shlediska administrace oběhu území, je-li příliš obsáhlé. Je tedy patrné, že i v nejnovějších dobách není mnohdy účelné centralisovati měnovou správu, jsou-li proti tomu zejména hospodářské důvody, a z toho důvodu též zůstává na území protektorátním lokální cedulová banka emisní.

Naše peněžnictví v nových poměrech.

Změny ve složení hospodářské výstavby, stejně jako změny v intenzitě hospodářské činnosti promítají se do peněžních vztahů: do cen, od objemu a použití peněžního úvěru, do jeho ceny, čili úroku, do velikosti a složení oběhu, do rychlosti cirkulace oběhových položek atd. To má za následek, že jsou přímo dotčeny banky a jiné peněžní ústavy, které působí ve správě oběhu a úvěru. Události z března letošního roku jsou příliš dalekosáhlé, než aby nezasáhly pronikavě české peněžnictví strukturně i obchodně.

České peněžnictví prošlo dvěma velkými změnami téměř ve stejném okamžiku. Vytvořením samostatného slovenského státu zaniklo mnoho jeho obchodu ve východní části dřívější oblasti a zatím zůstává nevyřešena otázka, jak budou dotčeny také posice kapitálové. Již změna na Slovensku stačila by na vyvolání důležitých důsledků pro poměry ústav v Čechách a na Moravě. V zápětí přidružila se však ještě historická událost přičlenění Čech a Moravy jako Protektorátu v rámec Říše, což je další daleko sahající příčina pro nový vývoj poměrů.

V krátké době, uplynulší od poloviny března, je nesnadno učiniti si obraz o nově se vytvořivší situaci. Je téměř naproste nejasno o poměru k slovenským filiálkám, koncernovým závodům a jiným dlužníkům; bude možno pokračovati v peněžním obchodě na Slovensku i pro české ústavy, a bude-li, jaké zůstanou možnosti převodu obchodních výsledků? Rovněž pokud jde o poměr k Německé říši, zůstává mnoho otázek zatím bez odpovědi.

Lidové peněžnictví bylo vždy zásadně omezeno na působení v obvodu sídla ústavů. Výjimky přicházely sice dosti hojně a zejména v letech po válce, avšak odporovaly zásadě, na níž bylo lidové peněžnictví budováno, a pro celek neměly většího významu. Ve zmenšené hospodářské oblasti zůstane činnost lidových ústavů zhruba zachována, aniž by byla dotčena ztrátou filiálek — se spo-

radickými výjimkami — nebo kapitálu, nebo změnou povahy obchodu. Podstatnou roli hraje ovšem budoucí řešení státního dluhu. Také ještě není známo, jaké bude stanovisko k družstevnictví vůbec a zda by nějak mohly být dotčeny ony složky peněžnictví, jež spočívají na družstevním principu.

V b a n k o v n í c t v í mají zvláštní postavení ústavy povahy veřejné. Byly speciálním prvkem našeho peněžnictví; obstarávaly mnoho úkonů ve veřejném zájmu, zlevňovaly dlužnický úrok v dlouhodobém úvěru, nesloužily výdělečným podnikatelským cílům a požívaly neomezené důvěry. Oddělením Sudet byla dotčena jejich obchodní oblast a nastaly jim problémy inkasa a transferu služby pro jejich vlastní pohledávky za novou hranicí; tyto problémy mohou snad naléztí snadnější řešení v rámci Říše. Ve svém celku musí zůstat tuzemská činnost ústavů i dále zachována a bude jí velmi mnoho zapotřebí. Mohly by dokonce býti tyto ústavy vzorem pro podobné instituce v Říši, neboť dlouholetá jejich činnost a práce pro obecní prospěch podala jim nejlepší vysvědčení.

Pokud jde o b a n k y o b c h o d n í, ocitají se tváří v tvář mnoha otázkám. Jejich obchodní oblast je omezena územními změnami a není jisto, budou-li moci udržet obchodní spojení s podniky v Sudetech a nyní na Slovensku, budou-li dále moci disponovat výnosem a event. i kapitálem z obchodů a investic za státní hranicí a nebudou-li se musit smířit s definitivní likvidací svých zájmů mimo území Protektorátu. Kdyby byl zahraniční platební styk volný nebo kdyby aspoň clearingové styky fungovaly uspokojivě, byla by ovšem možnost působiti podle zásad předválečných liberalistických finančních spojení a udržeti aktiva i za státní hranicí. Příští měsíce ukáží, jaký bude vývoj v tomto směru. S určitým podstatným omezením obchodní podstaty bude se však asi nutno smířiti.

Vývoj peněžnictví u nás bude ovšem také záviseti na tom, jak se bude vytvářeti náš k a p i t á l o v ý t r h. Věnovali jsme v minulých letech mnoho na vybudování většího státního území a část našich investic nebude moci být likvidována. Náš trh byl také vyčerpán velkými veřejnými potřebami předchozích let a opírá se o značný státní dluh, takže jeho přítomná kapitálová potence není valná. Je jisto, že se bude moci zúčastniti velmi mizivým procentem na finančních (emisních) úkolech Říše a že stěží postačí jeho kapitálové zdroje k tomu, aby vyhověly potřebám místního hospodářství.

Dalším rozhodujícím činitelem jest o b e c n ý v ý v o j h o s p o d á ř s k ý c h p o m ě r ů v P r o t e k t o r á t u. Peněžnictví závisí na kapitálové síle se strany nabídky a na potřebě používati kapitálové dispoice na straně poptávky, v níž nejdůležitější místo má průmyslová výroba. Jaké zaměstnání peněžnímu kapitálu poskytne vývoj produkčních poměrů a naopak jakou tvorbu úspor umožní budoucí stav zaměstnanosti a míra rentability? Pokud jde o ú s p o r n o u č i n n o s t, bude záviseti také na administrativních, daňových a event. jiných opatřeních, týkajících se ukládání peněz, na př. na otázce zachování anonymity pro úsporné vklady.

Nejen pro lidové peněžnictví, ale také pro bankovníctví bude míti důležitost k o n e č n é v y ř e š e n í o t á z k y s t á t n í h o d l u h u, jehož část je v majetku peněžních ústavů a na němž je budována kapitálová base drobných a středních střádalských tříd. Je

totiž jednou z nejdůležitějších charakteristik našeho kapitálového trhu, že spočívá na úspoře malých lidí, kdežto velkých kapitálů je pořádku. Ve svém celku znamená souhrn drobných úspor značnou kapitálovou sílu, jež je dirigována peněžními ústavy úspor spravujícími. Přímo či nepřímo kotví pak tento základ kapitálového trhu ve státním dluhu.

Jiným důležitým faktorem je tempo, s jakým se bude zdejší hospodářství zapojovati do hospodářství velkého celku. Čím volněji se tak bude dít, tím lépe bude pro celkové poměry, neboť jinak by došlo k příliš rychlému a tím také nerovnoměrnému vzestupu hospodářských čísel; s tímto vzestupem musíme počítati, pokud přepočítací poměr koruny na marku 1:10 nesouhlasí s poměrem vnitřních kupních sil. V zájmu zachování rentability a zaměstnanosti a v zájmu uhájení reálné kupní síly peněžních důchodů musí být dbáno o p o v l o v n é přizpůsobování se hospodářským číslům Německa. Při překotném přizpůsobení oslaboval by se vliv peněžních složek hospodářství a stoupal by význam účastí, reálných investic a jiného nepeněžního majetku. Peněžnictví bylo by vydáno značným rizikům při takovémto vývoji, avšak situace bank, vyvinuvších se u nás v průmyslové holdingy, byla by poměrně příznivější než u institucí, opírajících se jen o peněžní obchody.

Je nutno si uvědomiti, že naše peněžnictví nebylo produktem posledních 20 let, nýbrž že má dlouholetou historii a tradici. Bylo budováno v Rakousko-Uhersku z českých drobných prostředků a domohlo se již před válkou posice, jež nesměla být přehlížena. Jistě i v nových poměrech bude mít možnost vývoje, tím spíše, že hospodářský rozvoj dvou desetiletí po válce umožnil také zesílení peněžnické výstavby. Zdejší systém bankovníctví je jiný než v Říši a není důvodu, proč by měl být měněn. Všechny potřeby hospodářství jsou tím plně uspokojovány, organizačně je dobře vybudováno, funguje bez nesnází a zastane i nadále potřeby tohoto území. Není nutno přenášeti sem ústavy nebo organizace z Říše.

Pokud jde o české banky, není pochyb, že v nových poměrech si uvědomí, že soutěž v bankovníctví musí mít meze, že spolupráce je důležitější a že také pronikne poznání, že zaměstnanci musí míti stejné zájmy na peněžním podniku a jeho osudu, jako vedení.

Říše v našem zahraničním obchodě.

Někdejší Německo (staré říšské území) nebylo naším největším odbytištěm t o v a r ů; byly jím Spojené státy americké až do r. 1937 včetně. Teprve potom se Německo stalo naším největším odběratelem tovarů, zatím co i dříve bylo absolutně naším největším odběratelem i dodavatelem vůbec. Dnešní struktura obchodu s touto mateřskou částí Velkého Německa však počala vznikat stavbou struktury kontingentů teprve v r. 1934, kdy řízení obchodní politiky říšské převzali nacionálně socialističtí národohospodáři. Je tedy r. 1934 prvním rokem nové éry (obchod v r. 1933 byl upraven ještě